

بررسی مقایسه ای نتایج خودسنجی و ارزشیابی دانشجویان از عملکرد آموزشی اعضاء هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی ایلام 86-1385

مرضیه علایی^{1*}، نسرین جلیلیان²، عبدالحسین پورنجف³، عظیم اعظمی⁴، فریبا مهدی زاده⁵

- 1) معاونت تحقیقات و فناوری، دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه
- 2) گروه زنان و زایمان، دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه
- 3) گروه بهداشت حرفه ای، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی ایلام
- 4) امور پژوهش، معاونت آموزشی، تحقیقات و فناوری، دانشگاه علوم پزشکی ایلام
- 5) امور آموزش، معاونت آموزشی، تحقیقات و فناوری، دانشگاه علوم پزشکی ایلام

تاریخ دریافت: 88/10/14

تاریخ پذیرش: 89/10/8

چکیده

مقدمه: ارزشیابی به علت ماهیت و عملکرد خاص خود در هر گونه نظام آموزشی یکی از گسترده ترین مباحث فرایند آموزش است. امروزه برای بررسی هر گونه رشد توسعه فرهنگی، اجتماعی و آموزشی از روش های مختلف ارزشیابی به عنوان عامل تعیین کننده استفاده می گردد.

مواد و روش ها: این پژوهش یک مطالعه تحلیلی، مقطعی است که در سال تحصیلی 86-1385 صورت گرفت. نمونه های مورد مطالعه از 193 نفر دانشجو تشکیل شده که به روش تصادفی طبقه ای انتخاب گردید. هم چنین کلیه اعضا هیات علمی که در نیم سال تحصیلی دوم 86-85 مشغول به تدریس بودند به صورت سر شماری به تعداد 27 نفر، مورد مطالعه قرار گرفتند. ابزار به کار گرفته شده با توجه به اهداف تحقیق پرسش نامه محقق ساخته بود داده های گردآوری شده از طریق آزمون خی دو و F,Z مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته های پژوهش: یافته های حاصل از پژوهش نشان داد بین نتایج ارزشیابی دانشجویان و خودسنجی اساتید در حیطه های خصوصیات فردی استاد، روش آموزش، توان علمی، ارتباط استاد با فراگیر، ارتقاء کیفیت پژوهش در آموزش و به کارگیری وسایل کمک آموزشی توسط استاد تفاوت معنی دار وجود نداشت. ولی بین نتایج ارزشیابی دانشجویان از اساتید بر حسب جنسیت، ترم تحصیلی، رشته تحصیلی دانشجویان تفاوت معنی دار بود. ($P < 001$). نتایج آزمون آماری بین خودسنجی اساتید و نوع استخدام، مدرک تحصیلی، جنسیت و سابقه تدریس استاد تفاوت معنی دار نشان نداد.

بحث و نتیجه گیری: نتایج تحقیق حاضر نشان داد، نتایج خود سنجی اساتید با ارزشیابی دانشجویان تطابق دارد و رابطه متقابل دانشجو و استاد از استحکام بیشتری بر خوردار است و دانشجویان انتظارات آموزشی خود را به صورت واقع بینانه و نزدیک به نظرات اساتید مورد ارزیابی قرار داده اند. و خودسنجی اساتید را می توان به همراه ارزشیابی دانشجویان، به عنوان ابزاری کارآمد در ارزشیابی اساتید به کار گرفت.

واژه های کلیدی: دانشجو، استاد، عملکرد آموزشی، ارزشیابی

* نویسنده مسئول: معاونت تحقیقات و فناوری، دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه

Email: ALLAEI11@yahoo.com

مقدمه

برای ارزشیابی استاد اهداف زیادی بر شمرده اند که مهم ترین آن ها، کمک به استادان در جهت اصلاح و بهبود روش ها و فعالیت های آموزشی، کمک به مدیران برای تصمیم گیری معقول تر در مورد استخدام و ترفیع استادان و در نهایت ارتقاء تعلیم به عنوان یک حرفه می باشد. (3)

خود ارزشیابی نیز از دیگر مقوله های مطرح در ارزشیابی است که، استفاده از نتایج آن در بهبود کیفیت آموزش بسیار سودمند است، (4). هم چنین می تواند به عنوان یک ملاک جهت مقایسه با نمره ارزشیابی دانشجویان مورد استفاده قرار گیرد، (5). با توجه به این که همواره تردیدهایی در مورد این روش های ارزشیابی وجود داشته است، محقق در صدد آمد که یک بررسی مقایسه ای بین نتایج خودسنجی و ارزشیابی دانشجویان از عملکرد آموزشی اعضاء هیأت علمی انجام دهد.

مواد و روش ها

این پژوهش یک مطالعه تحلیلی، مقطعی است که به منظور بررسی مقایسه نتایج خودسنجی اساتید و ارزشیابی دانشجویان از عملکرد اعضاء هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی ایلام در سال 1385-1386 انجام گرفت. نمونه مورد مطالعه از 27 نفر استاد به صورت سرشماری و 193 نفر دانشجو تشکیل شده بود که به روش تصادفی طبقه ای منظم انتخاب گردیدند. و با توجه به اهداف تحقیق از پرسش نامه محقق ساخته مشتمل بر 51 سوال استفاده شد پایایی ابزار از طریق تنصیف اسپیرمن، گاتمن و آلفای کرونباخ در حد مطلوب به دست آمد. داده های گردآوری شده از طریق آمار توصیفی و استنباطی شامل، فراوانی درصد، آزمون χ^2 ، F و Z مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته های پژوهش

در مطالعه حاضر اکثر واحدهای مورد پژوهش را با نسبت 74/1 درصد جنس زن تشکیل داد. و دانشجویان مقطع تحصیلی دکتری و کاردانی به ترتیب کمترین و بیشترین درصد را به خود اختصاص

دادند (جدول شماره 1) هم چنین دانشجویان ترم دوم (45/1) بیشترین و ترم هشتم کمترین درصد نمونه های مورد مطالعه را تشکیل می دادند. 74 درصد اساتید استخدام رسمی بودند و بیشترین افراد نمونه مورد پژوهش در بین اساتید دارای مدرک تحصیلی کارشناسی ارشد و کمترین درصد به فوق تخصص بوده اند. در بررسی توصیفی از نظر «روش آموزش استاد» 72 درصد (139 نفر) دانشجویان مورد پژوهش روش آموزش استاد را در حد متوسط بیان نمودند و از نظر «ارتقاء کیفیت پژوهش در آموزش» بیشترین درصد (69/4) نمونه های مورد پژوهش ارتقاء کیفیت پژوهش در آموزش را توسط استاد در حد متوسط بیان نمودند. در بررسی توصیفی نتایج نشان داد: دانشجویان رشته بهداشت خانواده در انتخاب درجه یا حد خوب بیشترین درصد را در ارزیابی استاد به خود اختصاص داده و رضایت خاطر بیشتری از ارتقاء کیفیت پژوهش در آموزش توسط اساتید، ابزار نمودند. در زمینه توان علمی استاد 57/6 درصد افراد نمونه مورد مطالعه، توان علمی استاد را در حد متوسط بیان نمودند و در خصوص «ارتباط استاد فراگیر» کمترین درصد (13/5) از دانشجویان ارتباط استاد را با فراگیر در حد خوب بیان نمودند. در بررسی خصوصیات فردی استاد در درجه یا حد ضعیف دانشجویان کمتری این گزینه را انتخاب نمودند. بین نتایج ارزشیابی دانشجویان و خودسنجی اساتید در ابعاد خصوصیات فردی استاد، روش آموزش، توان علمی، ارتباط استاد با فراگیر، ارتقاء کیفیت پژوهش در آموزش و به کار گیری وسایل کمک آموزشی توسط استاد نتایج آزمون معنی دار نبود. هر چند نتایج آزمون نشان داد: میانگین نمرات ارزشیابی دانشجویان بیشتر از خودسنجی اساتید می باشد ولی این تفاوت در حد معنی دار نبود (جدول شماره 2) در حالی که بین نتایج ارزشیابی دانشجویان از اساتید بر حسب جنسیت، مقطع تحصیلی، ترم تحصیلی و رشته تحصیلی دانشجویان تفاوت معنی دار مشاهده گردید.

جدول شماره 1. نتایج ارزشیابی دانشجویان از اساتید بر حسب مقطع تحصیلی

مقطع تحصیلی	آماره		خوب		متوسط		ضعیف		جمع	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
کاردانی	10	8/4	93	78/2	16	13/4	119	100		
کارشناسی	11	25/6	27	62/8	5	11/6	42	100		
دکتری	2	6/5	28	90/3	1	3/2	31	100		
جمع	22	11/9	148	76/7	22	11/4	193	100		

$$X^2 = 12/87$$

$$df = 4$$

$$P = \%1$$

نتایج آزمون بین نتایج ارزشیابی دانشجویان از عملکرد آموزشی اساتید بر حسب مقطع تحصیلی تفاوت معنی دار نشان می دهد.

همان طوری که از جدول فوق استنباط می شود، دانشجویان در گروه دکتری در بعد خوب کمتر و در بعد متوسط بیشترین درصد را به خود اختصاص داده اند.

جدول شماره 2. مقایسه نتایج ارزشیابی دانشجویان و خودسنجی اساتید از عملکرد آموزشی استاد

متغیر	آماره	تعداد	میانگین امتیاز ارزشیابی	انحراف معیار	ماکزیمیم	مینیمم
استاد	27	1/88	57%	3	1	
دانشجو	193	2/005	48%	3	1	

$$Z1 = 1/16$$

$$P = \%20$$

اساتید بیشتر ولی در حد معنی داری نمی باشد.

داده های جدول فوق نشان می دهد که میانگین ارزشیابی دانشجویان از خودسنجی

بحث و نتیجه گیری

معیارها و استانداردهایی برای ارزشیابی خصوصیات فردی استاد امکان ارزیابی دقیق وجود ندارد، لذا باید ویژگی های مهمی را که نشانه شایستگی و لیاقت اساتید می باشد، تا آن جا که ممکن است از صورت کیفی و ذهنی خارج و قابل اندازه گیری نمود. نتایج فوق با نتیجه تحقیق حاجی آقاجانی 1377، همسو بوده ولی با نتیجه تحقیقات شکوری نیا 1375، هم خوانی ندارد. (۷،۸)

در خصوص روش آموزش استاد بین نتایج ارزشیابی دانشجویان و خود سنجی اساتید تفاوت معنی دار نبود. نتایج فوق با نتیجه شکورنیا 1375، ابریشمی و همکاران 1375، هم خوان بوده ولی با نتایج

بی گمان ارزشیابی از عملکرد آموزشی استاد را باید اصلی جداناپذیر از نظام آموزش پویا و کوشا دانست. ارزشیابی از عملکرد آموزشی اساتید رشد و شکوفایی نظام آموزش را افزایش می دهد، لذا در تحقیق حاضر اعضاء هیأت علمی و دانشجویان به عنوان اصلی ترین عنصر تاثیر گذار در ارزشیابی مورد مطالعه قرار گرفتند. بین نتایج ارزشیابی دانشجویان و خودسنجی اساتید در مورد خصوصیات فردی استاد نتایج آزمون تفاوت معنی دار نشان نداد. اکثریت افراد نمونه مورد پژوهش (دانشجویان) خصوصیات فردی استاد را در حد متوسط بیان نمودند (72/5 درصد) در نظام ارزشیابی اساتید در دانشگاه ها بدون داشتن

نجفی و همکاران 1378 همسو نمی باشد، (۸،۹،۱۰). نتایج فوق با نتایج مطلق 1378 در داخل و آندرسون 1996 در خارج همسو می باشد، (۵،۱۱). در خصوص نتایج ارزشیابی دانشجویان و خودسنجی اساتید بر حسب ارتباط استاد با فراگیر تفاوت معنی دار نبود.

میزان تسلط اساتید در اداره کلاس، ایجاد اشتیاق در فراگیران برای مشارکت فعال، ایجاد ارتباط فردی مناسب با فراگیر و بیان واضح و گفتار روشن از اهم مواردی بود که در ارزشیابی اساتید در بعد ارتباط استاد با فراگیر مورد توجه قرار گرفت. بین نتایج خودسنجی اساتید و ارزشیابی دانشجویان تفاوت معنی دار نبود نتایج آزمون با نتایج نجفی 1378 هم خوان بود. (10)

ایجاد رغبت در فراگیران جهت مطالعه و تحقیق، همکاری و نظارت در انجام کار تحقیقات دانشجویان و موظف نمودن فراگیر به انجام پژوهش از اهم موارد ارتقاء کیفیت پژوهش در آموزش توسط استاد بود که مورد بررسی قرار گرفت. بین نتایج ارزشیابی دانشجویان و خودسنجی اساتید در بعد ارتقاء کیفیت پژوهش در آموزش تفاوت معنی دار نبود. به کارگیری وسایل کمک آموزشی توسط استاد در کلاس درس نیز مورد بررسی قرار گرفت. در رویکرد نوین آموزش، رسانه های آموزشی دیگر به عنوان یک ابزار کمک آموزش تلقی نمی گردد بلکه یکی از عناصر مهم طراحی سیستم آموزشی و یادگیری محسوب می شود. و نحوه استفاده از وسایل کمک آموزشی موجود به تناسب نوع درس متفاوت است. نتایج آزمون بین خودسنجی اساتید و ارزشیابی دانشجویان در این زمینه تفاوت معنی دار نشان نداد نتایج تحقیق با تحقیقات ابریشمی 1375 و نجفی 1378 هم خوان نمی باشد. (۹،۱۰)

تفاوت حاصل از نتایج تحقیقات بیانگر آن است که اساتید با مهارت ها و فنون تدریس آشنا می باشند و برگزاری کارگاه های مرتبط با مهارت های تدریس، تکنولوژی آموزشی در این دانشگاه مهارت های اساتید را در به کارگیری وسایل کمک آموزشی افزایش داده است.

در تحقیقات دیگر انجام گرفته کمترین نمره دانشجویان به اساتید مربوط به وسایل کمک آموزشی بود و بین نظرات دانشجویان و خودسنجی اساتید

تفاوت معنی دار مشاهده گردید در حالی که در تحقیق حاضر به کارگیری وسایل کمک آموزشی از جانب استاد را در حد متوسط بیان نمودند و با نتایج تحقیق ثابت 1372 همسو بود. (12)

بین نتایج ارزشیابی دانشجویان از عملکرد آموزشی اساتید بر حسب، جنسیت، مقطع تحصیلی، ترم تحصیلی، رشته تحصیلی تفاوت معنی دار و بر حسب عملکرد تحصیلی دانشجویان تفاوت غیر معنی دار بود. نتایج تحقیق با نتایج تحقیق ذوالعدل، 1380 همسو بوده ولی با تحقیق بیکر 1990 و رساندل در خارج و با نتایج ادهمی 1377 در داخل همخوان نمی باشد. (۱۳،۱۴،۱۵،۱۶)

مقایسه نتایج ارزشیابی دانشجویان و خودسنجی اساتید بیانگر آن است که خودسنجی اساتید در راستای تایید ارزشیابی دانشجویان می باشد و می تواند به عنوان یکی از ملاک های ارزیابی استاد در تشویق، ترغیب، ارتقاء ترفیع و بازخورد آموزش به اساتید باشد نتایج حاضر با سایر تحقیقات همسو نمی باشد تفاوت حاصل به علت ارتباط نزدیک اساتید با دانشجویان در زمینه های، آموزشی و پژوهشی در جامع مورد مطالعه می باشد. هم چنین انتقادپذیری اساتید این فرصت را در اختیار دانشجویان قرار داده است که نیازهای آموزشی خود را واقع بینانه در دوره تحصیل برای اساتید بیان نمایند.

محدودیت‌های پژوهش

عدم انگیزه کافی تعدادی از آزمودنی ها در پاسخ دهی به سوالات، به علت اینکه معتقد بودند بازخورد نتایج ارزشیابی به اساتید صورت نمی گیرد و در کیفیت آموزش تغییر ایجاد نمی شود، که با حضور محقق در کلاس درس و توضیحات کافی در خصوص ارزش و جایگاه ارزشیابی و تاثیر آن در بهبود آموزش تا حدودی موانع برطرف شد.

پرسش نامه ها در پایان ترم در بین دانشجویان توزیع گردید لذا دانشجویان به علت درگیر بودن امتحانات همکاری لازم را با پژوهشگر نداشته و محقق برای جمع آوری پرسش نامه ها چندین بار به کلاس مراجعه نموده است.

سپاس‌گزاری

نویسنده بر خود لازم می‌داند که از شورای محترم پژوهشی مرکز توسعه آموزش پزشکی به سبب

مساعادت مالی و از جناب آقای مهندس حسین زاده و جناب آقای دکتر کیخاونی به خاطر راهنمایی‌های ارزنده‌شان کمال تشکر را به عمل آورد.

References

- 1-Wolf R. [Evaluation of education foundation of competency assessment: program Review]. 1984 Keyamanesh A, editor. Tehran Publi 1996. P. 9-11. (Persian)
- 2-Burke LM. Teacher self evaluation assessment using delamonts beyond Flanders fields technique. J of Nursing education 1994; 3: 194-7.
- 3-peterson K D. Teacher evaluation comprehensive guide to new direction and practice. California Corwin Press 1995.p.87-9 .
- 4-Amin nick S, Emami SR, jalalpor SH, Aezade F, Jahanpor f, Movahed A, etal. [Assessment of relation of lesson design committee quality and university student opinions about professors of Boushehr medical university]. J of Tehran Medical University. The 4th National Conference of Medical Education; Special Edition 2000; 3: 13-14. (Persian)
- 5-Motlagh M E, Shakournia A, Malayeri A, Jahanpor F, Movahed A, Keyamanesh A.[Poll among board members of Ahwaz Medical University about professors evaluation in self-testing way].J of Tehran Medical University 2000; 3: 64-6.(Persian)
- 6-Pakarian S, Yar mohammadian MH. [A study of assessment & revision in evaluation methods of Isfahan Medical University board members].2000.p.15-17.(Persian)
- 7-Haji Aghajani S. [Nursing college professors' opinions about evaluation effect on their teaching approaches in shahid Beheshti University].J of Isfahan University of Medical Sciences springedition1998; 1:36. 8. (Persian)
- 8-Shakournia A, Motlagh ME, Malayeri A, Jahanmardi A, Keyamanesh A.[Assessment of professors' opinions of Ahwaz Medical University]. MA Thesis 2000. (Persian)
- 9-Abrishmai MD, Derakhshan A, Ebrahimzadeh S.[Evaluation of board members in theoretical lesson by university students of Mashhad University]. MA Thesis 1996.(Persian)
- 10-Najafi M, Tamizifar B.[Comparison of results of university students self evaluation about accomplishment of Shahr-e-kord Medical University]. MA Thesis. 1996.(Persian)
- 11-Anderson B .Scar via and bull smule the profession and practice of program evaluation 2002. p.15-18.
- 12- Sedghi Sabet M.[A study of awareness level attitude&accomplishment of medical university about using educational technology of Iran University of Medical Sciences nursing college]. 2001. p.108-10. (Persian)
- 13-Zoladl M, Kaamkar A, Kiani F. [Evaluating trend of professors in Yassouj Medical University, educational-research mutual assistance & university students]. J, 3rd year 1998; 1: 60 -2. (Persian)
- 14-Biker RA. Education methodology. Johne Hopking University Press 1990.p.102-3.
- 15-Adhami A, Haghdoost A, Shakibaei MR.[Appointing valid standards for evaluating the clinical education &

theoretical teaching of Kerman Medical University board members]. MA Thesis 1998. (Persian)

16-Von Rosendale, Implementing an evaluation system for clinical teaching. Int J for Medical Education 2001; 73: 65-8.

Comparative Study of The Students' Self-assessment And Evaluation of Professors' Training Performance in Ilam University of Medical Sciences

Allaei M^{1*}, Jalilian N², Purnajaf A³, A'azami A⁴, Mehdizadeh F⁵

(Received: 4 Jan. 2010

Accepted: 29 Dec. 2010)

Abstract

Introduction: Assessment is one of the most extensive parts of training process due to its special nature and functions in an educational system. Today, to study improvement and growth in any area such as economy, culture, sociaety, and education, assessment is needed as a comperstone of the process. Comparing results of self-assessment and assessment done by students about professors, this research was done to investigate the training performance in Ilam University of Medical Science.

Material & Methods: This research was a sectional analytic study to compare the results of faculty members' performance self-assessment with the results of assessment done by their students during 2006. The samples included of 193 students selected via stratified random method. 27 of the academic members teaching on the second semester of 2006-7 were selected for this study. The tool used, was a questionnaire of 51 questions designed by the researcher. The collected data were analyzed using descriptive and deductive statistics of chi-square, F and Z test.

Findings: This research revealed that there was not any difference between the results of self-assessment and the results of assessment done by students concerning the

professors' personal characteristics, training methods, scientific capabilities, communication with students, improving research quality in training, and using training aids. There was a significant difference between the assessment results of students with different genders, degrees, semesters and fields of study. The results of statistical analysis showed that there was no significant difference between self assessment of academic members & their gender, teaching experience academic, degrees & also the employment status.

Discussion & Conclusion: The findings of the research showed that the results of self-assessment conform to the results of assessment done by students. This implies mutual understanding between the professors and their students, which causes the students to evaluate their educational expectations realistically and much similar to their professors. As a result, self-assessment of professors along with the assessment by students could be an effective approach in assessing professors' performance. The researchers believe that professors' self-assessment is a valuable tool for improving teaching skills.

Keywords: professor, student, training performance

1. Dept of Research & Technology, Kermanshah University of Medical Sciences, Kermanshah, Iran (corresponding aurthor)

2. Dept of Obstetrics, Kermanshah University of Medical Sciences, Kermanshah, Iran

3. Dept of Occupational Health, Health School, Ilam University of Medical Sciences, Ilam, Iran

4. Dept of Research, Ilam University of Medical Sciences, Ilam, Iran

5. Dept of Education, Ilam University of Medical Sciences, Ilam, Iran

Scientific Journal of Ilam University of Medical Sciences